

Oponentský posudek diplomové práce: *Vnitřní periferie soudobé Prahy v archivních pramenech – trendy a sondy* (řešitelka Bc. Zuzana Nedbalová, vedoucí DP: Prof. PhDr. Eva Semotanová, CSc., oponent Mgr. Michal Novotný)

Předmětem oponentského posudku je diplomová práce nazvaná *Vnitřní periferie soudobé Prahy v archivních pramenech – trendy a sondy*, kterou pro obhajobu na Katedře pomocných věd historických a archivního studia předložila Bc. Zuzana Nedbalová v roce 2014. Předložená 92 stránková práce s 21 stranami příloh (9 stran kartografických příloh a 12 stran obrazových příloh) obsahuje bez titulu, obsahu a seznamu literatury 80 stran textu. Je rozčleněna na 9 kapitol, které se dále člení na podkapitoly, se samostatným úvodem a závěrem.

Autorka si vytknula za cíl sledování proměn průmyslových periferií Prahy počínaje obdobím nástupu průmyslu až do současnosti, kdy zejména v důsledku hospodářských změn po roce 1989 dochází k jejich dalšímu rozvoji, který provází zejména proměna jejich územní podoby doprovázená často zánikem stop jejich industriální minulosti. Řešitelka si pro účel práce vybrala pražské čtvrti Libeň, Karlín a Vysočany, na kterých se snaží průběh těchto proměn zachytit.

Bc. Zuzana Nedbalová si zvolila velmi zajímavé, stejně jako obtížné téma. Moderní dějiny periferií hlavního města jsou charakteristické skutečností, že nejsou zatím dostatečně zpracovány. O to však je zapotřebí větší důraz vynaložit na základní archivní výzkum a rešerši literatury, kterými ovšem předkládaná práce podložena není a to i přes její název. Řešitelka sama si zjevně tento handicap uvědomuje a proto v první kapitole (s. 10) poznamenává, že „*k vypracování této práce bylo využito několika typů historických pramenů a odborné literatury. Jedná se zejména o prameny obrazové a kartografické, které jsou hlavním těžištěm*“. V případě pramenů kartografických uvádí autorka však jejich výčet, sestávající se ze Stablního katastru a situačních a orientačních plánů Prahy od roku 1880 do současnosti, včetně ortofotomap, který není v žádném případě možné nazvat vyčerpávajícím. Skutečnost, že autorka postavila práci pouze na tomto materiálu, zrazuje ve výsledku jenom ji samotnou. Z dostupných informací (výčet použitých pramenů a literatury) vyplývá, že autorka neprováděla podrobnější archivní výzkum, bez kterého zkoumání proměn pražských periferií v 19. a 20. století právě s ohledem na nezpracovanost tématu není dost dobře možné. Chybí zde např. zmínka o znalosti existence pramenů k regulacím těchto pozdějších pražských čtvrtí či podniků zde stojících, které se nacházejí např. v Archivu hlavního města Prahy, Institutu

plánování a rozvoje hlavního města Prahy, Státního oblastního archivu v Praze či stavebních archivech městských částí. Teprve obeznámenost s těmito archiváliemi umožňuje správné pochopení vývoje a proměn jednotlivých čtvrtí. Jejich absenci nelze při hodnocení této práce omluvit.

Stejně komplikované je zakotvení práce v avizovaných obrazových pramenech, které autorka zná – alespoň z jejích citací to vyplývá – pouze ze sekundárních obrazových publikací (např. Kateřina Bečková, Jan Jungmann, Zdeněk Míka). Vzhledem k tomu, že se jedná o diplomovou práci je takováto práce s obrazovými prameny zajisté možná, nicméně absence alespoň základní rešerše ve fotoarchivech institucí jako AHMP, MHMP, IPR HMP či NPÚ, o jejichž existenci se autorka v úvodu zmiňuje, téměř vylučuje možnost jakéhokoliv objevu, kterým by diplomová práce přispěla něčím novým ke studované problematice.

Nedostatečné je bohužel zakotvení práce i v použité literatuře. Na tomto místě je nutné opět zmínit, že dějiny pražských periferií nejsou po stránce monografické dosud dostatečně zpracovány, což opět otázku vrací k potřebě provedení archivní rešerše. Z důvodu nedostatku sekundární literatury k tématu by však měl být o to větší důraz kladen na sborníky a periodika. Diplomantka však právě v tomto ohledu – soudě dle použité literatury – hlubší rešerši neprovedla. Navíc v případě literatury použité schází její hlubší kritické zhodnocení, nezbytné pro správné vyhodnocení informací, které z ní autorka čerpá. Například publikace vydávané městskými částmi Prahy (Kniha o Praze 8, Kniha o Praze 9) autorka správně vyhodnotila jako ne odbornou literaturu, přesto z nich získané informace v příslušných podkapitolách hojně využívá. Přílišná závislost na literatuře na úkor pramenů a vlastního výzkumu ukazují popisné pasáže o nejstarších dějinách pražských čtvrtí a jen stručné zmínky o současném vývoji v Karlíně, Libni a Vysočanech. Nekritické používání literatury a příliš doslovného přebírání textů z knižních předloh se projevuje například v kolísající terminologii, kdy autorka používá termínů marxistické historiografie (česká buržoazie – str. 38, dělnická třída – str. 42), stejně jako terminologie současné (developer, brownfields). Vysloveným nešvarem je přebírání doslovných či jen mírně upravených citací předloh bez jakéhokoliv vyznačení tohoto textu např. uvozovkami či kurzívou. Namátkou lze upozornit například na str. 47 a 48, kde je uveden bez uvozovek text doslova přepsaný (či velmi mírně upravený) ze zdrojové literatury.

Značnou slabinou práce je její celková nevyváženost, která je patrná již při letném pohledu do obsahu. První část práce zaměřená na uvedení do problematiky vývoje periferií evropských měst je značně rozsáhlá v porovnání s částí, která je věnována předestření

výsledků vlastního výzkumu. V kapitolách, ve kterých autorka představuje vývoj periferií jiných evropských měst, zcela schází vysvětlení, proč byly vybrány právě Berlín, Vídeň a Bratislava, stejně jako schází jakékoliv pojednání o souvislosti vývoje v těchto městech s hlavním tématem, tedy s vývojem v Praze. Vložená kapitola tak figuruje v práci zcela zbytečně a rozšiřuje již tak rozsáhlý úvod na úkor hlavního tématu.

Ke hlavnímu tématu – periferiím Prahy – se autorka dostává až téměř v polovině diplomové práce na straně 37. Přesto na následujících 12 stranách je předložen v podstatě další úvod věnovaný Praze, jejímu průmyslu a otázce ochrany průmyslového dědictví. Vše je však pojednáno příliš obecně, s odkazy pouze na několik titulů, z nichž některé nemohou dostačovat jako hlavní zdroj pro poznání vývoje průmyslu v hlavním městě (Technické památky; Zelinka, Pražská předměstí) – byť je autorka tak využívá. Naproti tomu v literatuře zcela schází odkazy na modernější zpracování českých hospodářských a sociálních dějin, které jsou pro pochopení vývoje a proměn periferií Prahy nezbytné (např. Jakubec–Jindra, Dějiny hospodářství v českých zemích; Kárník, České země v éře První republiky). I kapitola o ochraně industriálního dědictví je pojata příliš povšechně a zjednodušeně. Vysloveně zde schází pojednání o Výzkumném centru průmyslového dědictví, jehož závěry pak autorka v dalším notně využívá.

Absence solidní pramenné i literární základny se osudově projevuje i ve třech kapitolách věnovaných Karlínu, Libni a Vysočanům. Opět se ukazuje nevyváženost mezi jednotlivými částmi těchto kapitol. Např. v případě Karlína informuje řešitelka na základě literatury na celých třech stranách o vývoji území do 18. století a jenom na čtyřech stranách o pro téma výrazně podstatnějším vývoji území a průmyslu v 19. a 20. století. Naproti tomu jen pouhých 7 stran je věnováno konkrétním závodům a lokalitám (pro Karlín je to továrna Ruston, Rohanský poloostrov a ČKD Karlín), kterým se řešitelka měla věnovat výrazně podrobněji. I zde je však největší prostor věnován zejména obecnému vývoji a jen minimálně konkrétnímu dopadu na proměnu Karlína. Výrazně tu schází rešerše literatury a pramenů věnovaná průmyslovým podnikům. Obdobné je možné zkonstatovat i o sondách v Libni a Vysočanech. V úvodu avizované sledování proměn periferií je s ohledem na přílišnou obecnost zcela nemožné. V místech, kde autorka předkládá popisy situací podnikových areálů a hlavní trendy jejich vývoje, zase zásadně schází vazba na obrazové přílohy, takže veškeré závěry autorky se stávají pouhým výčtem proměn. Kartografické a obrazové prameny uvedené v příloze tak nemají bližší spojitost s textovou částí; navíc v popiscích vyobrazení schází jakékoliv vysvětlení místních souvislostí, či vývoje.

Výše zmíněná povšechnost se odráží i ve skutečnosti, že veškerý poznámkový aparát je omezen výhradně na odkazy na literaturu či prameny. Autorka vůbec nepracuje s poznámkovým aparátem, jakožto prostředkem k doplňování a rozšiřování informací o tématu.

Obecně lze říci, že práce v předkládané podobě bohužel není přínosem výzkumu problematiky pražských periferií. Pozitivně lze hodnotit výběr tématu a využívání publikací současného českého výzkumu industriálního dědictví. V důsledku nedostatečného vlastního výzkumu archivních pramenů však autorka často pouze sumarizuje závěry literatury, jejíž výběr však neprověřila důkladnější rešerší. Pozitivně lze zajisté hodnotit i strukturu práce, nikoliv však již obsahové naplnění těchto částí. Jelikož hlavním přínosem diplomové práce na Katedře pomocných věd historických FF UK by měla být v první řadě kvalitně provedená heuristika, doporučuji práci doplnit o archivní výzkum. Případně se v tématu věnovat podrobněji pouze jedné z pražských periferií a případně jednomu z podniků, o to však důkladněji, aby se práce mohla stát součástí výzkumu problematiky, která doposud není kvalitně zpracována.

V předkládané podobě nedoporučuji diplomovou práci k obhajobě.

V Praze 9. června 2014

Mgr. Michal Novotný, v.r.